

КАПЕЛАНСТВО В ОХОРОНІ ЗДОРОВ'Я: ЗЦІЛЕННЯ ПОРАНЕНОГО ПАСТИРЯ ТА ПСИХОАНАЛІТИЧНІ ВИМІРИ ПОСМЕРТНОГО БЛАГОСЛОВЕННЯ (КАЗУЇСТИЧНИЙ ВИПАДОК)

HEALTHCARE CHAPLAINCY: THE HEALING OF A WOUNDED SHEPHERD AND THE PSYCHOANALYTIC DIMENSIONS OF A POSTHUMOUS BLESSING (CASE STUDY)

Постановка проблеми

Лист під назвою «Послання з Неба», адресований від спочилого єпископа живому священникові, становить собою унікальний гібрид уявної теології, пастирського опрацювання скорботи та психоаналітичної наративної конструкції. Цей стилізований лист був написаний як внутрішня відповідь на відсутність батьківської духовної постаті, а також на невирішений внутрішній конфлікт, пов'язаний зі священничим покликанням та пережиттям власної «недостойності».

У статті представлено психоаналітичний та пастирський аналіз духовно стилізованого листа від спочилого єпископа до священника. Через призму психоаналітичної теорії, теорії об'єктних відносин та екзистенційно-християнської психології досліджується символічне опрацювання втрати, духовної самотності, нарцистичної рани та механізмів інтеріоризованого переносу. Особлива увага приділяється концепції внутрішньої самотності, інтерпретованій в східнохристиянській традиції

* Лікар-психіатр, психоаналітик, доктор філософії з психіатрії, магістр богослів'я, доцент кафедри психіатрії та дитячої психіатрії, психотерапії та клінічної психології факультету післядипломної освіти Львівського національного медичного університету імені Данила Галицького; керівник Синодального Управління медичного капеланства Православної Церкви України; головний навчаючий тренер та супервізор мережі «Eleos-Ukraine».

** Psychiatrist, psychoanalyst, PhD in Psychiatry, Master of Theology, and Associate Professor in the Department of Psychiatry and Child Psychiatry, Psychotherapy and Clinical Psychology at the Faculty of Postgraduate Education, Danylo Halytsky Lviv National Medical University; Head of the Synodal Department for Medical Chaplaincy of the Orthodox Church of Ukraine; chief training coach and supervisor of the 'Eleos-Ukraine' network.

У психоаналітичній традиції символічне письмо функціонує не лише як форма вираження, але й як механізм трансформації – особливо, коли воно стосується внутрішніх об'єктів, сформованих через інтродекцію і перенос [Кляйн, 1957, с. 112–117; Кернберг, 1975, с. 29–41]. Голос померлого наставника в листі не просто згадується – він повторно інтеріоризується як відновлювальна присутність, здатна промовляти до ран, що є як нарцисичними, так і реляційними [Когут, 1977, с. 83–88]. У цьому сенсі текст виконує репаративну функцію: він інтегрує скорботу, прояснює покликання і благословляє зранене «Я».

У богословському ключі лист проявляє присутність Святого Духа – не в абстрактно-догматичному вимірі, а в душпастирському режимі утіхи, визнання й миру [Лоський, 1997, с. 42–48; Клеман, 1995, с. 101–109]. Повідомлення функціонує в сакральному уявному просторі, подібному до східнохристиянської традиції ісихії – молитвенної тиші, де відбувається зустріч із Божественним у глибині душі [Ісаак Сирич, 2002, с. 55–63; Євагрій Понтійський, 1992, с. 112–118].

Дослідження аналізує психологічні та духовні механізми, закладені у цьому листі. Воно покроково розкриває, як самотність, скорбота, покликання і символічний перенос перетинаються в зцілювальній зустрічі між стражденим священником і «поверненим» духовним батьком. У такий спосіб пропонується модель пастирсько-

як «входження до келії власної душі». Лист аналізується як форма уявного самоцілення та духовної інтеграції, де трансцендентна уява відіграє терапевтичну роль у підтвердженні ідентичності священника в умовах емоційного виснаження. Стаття сприяє міждисциплінарному діалогу між душпастирською опікою, психодинамічною терапією та духовним формуванням.

Ключові слова: капеланство в охороні здоров'я, психоаналіз, селфоб'єкт, самотність, ісихазм, пастирська ідентичність, символічне благословення..

This article offers an expanded psychoanalytic and theological interpretation of a spiritually stylized letter written from a deceased bishop to a living priest, treating it as a symbolic site where loss, vocation, and inner fragmentation are re-worked through imaginative dialogue. Drawing on object-relations theory, self-psychology, and Bion's concept of containment, the study explores how the internalized voice of the bishop functions as a reparative selfobject that metabolizes shame, fear, and narcissistic injury, enabling the priest to recover a coherent and compassionate sense of self. The analysis highlights the dynamics of transference healing, the restructuring of internal objects, and the emergence of a benevolent superego through symbolic blessing. Simultaneously, the article situates this inner process within the Eastern Christian tradition of hesychasm, where the "inner cell" is regarded as a sacred

го самотерапевтичного процесу, в якому трансцендентна уява стає інструментом як психоаналітичної інтеграції, так і богословського оновлення.

Аналіз актуальних досліджень і публікацій

Психоаналітична теорія – від М. Кляйн до О. Кернберга та Г. Когута – приділяє значну увагу внутрішнім об'єктам, інтроєкції, переносу та механізмам репарації, які дозволяють суб'єкту відновити цілісність після втрати чи травми [Кляйн, 1957, с. 175–182; Кернберг, 1975, с. 9–21; Когут, 1977, с. 45–62].

У пастирській психології значна увага приділяється духовному супроводу в станах екзистенційного виснаження, самотності та кризи покликання, що відзначають та підкреслюють і психоаналітики [Мак-Вільямс, 2011, с. 323–331].

Східнохристиянська традиція розглядає внутрішню тишу та келію серця як місце зустрічі людини з Богом, у якому можливе зцілення та преображення стражденного «Я» [Ісаак Сирина, 2002, с. 51–67; Євагрій Понтійський, 1992, с. 102–119].

Богослови ХХ століття наголошують на містичному досвіді присутності, яка може бути пережита не як психологічна проекція, а як подія благодаті в глибині внутрішнього світу [Лоський, 1997, с. 37–49; Клеман, 1995, с. 97–113].

Попри значний обсяг літератури на тему переносу, духовної самотності та пастирської ідентичності, майже не досліджено феномен уявного листа як інструмента пастирської самотерапії, де психоаналітичні механізми поєднуються з богословськими концептами присутності, настанови та благословення. Стаття покликана заповнити цю прогалину.

Мета статті

Метою роботи є міждисциплінарний аналіз листа «Послання з Неба» через поєднання психоаналітичного та богословського підходів, а також дослідження феномену внутрішнього бла-

psychological space-one in which divine presence, silence, and self-knowledge intersect. The imagined letter is thus interpreted as a form of pastoral self-therapy: a transitional space that allows the priest to encounter his wounds not as defects, but as loci of grace. The text demonstrates how spiritual imagination, when grounded in authentic emotional experience, becomes a medium of theological meaning-making, resilience, and vocational renewal. The case study thereby reveals a model of healing relevant for chaplains and spiritual caregivers who themselves carry unresolved grief, relational ruptures, and the burdens of ministry.

Keywords: *healthcare chaplaincy, psychoanalysis, selfobject, loneliness, hesychasm, pastoral identity, symbolic blessing.*

гословення, що сприяє відновленню пастирської ідентичності в умовах емоційної кризи.

1. Архетип Батька і перенос

У центрі «Послання з Неба» лежить потужна динаміка переносу, зосереджена навколо архетипу батька. У класичній психоаналітичній теорії, зокрема в теорії об'єктних відносин, інтеріоризована батьківська фігура відіграє формотворчу роль у структуризації Его та у здатності до переживання надії, провини та авторитету [Кляйн, 1957, с. 112–117]. Померлий єпископ у листі виступає не лише символічною заміною біологічного батька – втрата якого також визнається в тексті, – але ще глибше, як духовне втілення «достатньо доброго батька» [Віннікотт, 1965, с. 44–51].

Тональність листа нагадує про «простір утримування» у Віннікоттівському сенсі, де суб'єкт – у даному випадку священник – отримує психологічний простір для вразливості без страху осуду [Віннікотт, 1965, с. 145–152]. Уявний голос єпископа дарує утіху, визнання та «контейнування» – усі ці елементи є фундаментальними для репаративного переносу [Когут, 1977, с. 83–88].

У богословському плані ця фігура перегукується з біблійним образом Отця, який «бачить таємне» і чия любов дарується не за заслуги, а з милості [Клеман, 1995, с. 101–109; пор. Мф. 6:6]. Батьківська присутність у листі, хоч і тілесно відсутня, реалізує справжній внутрішній діалог – емоційно яскравий момент переносу, що дозволяє священникові відновити духовну неперервність та внутрішню цілісність.

Важливо, що цей перенос не є патологічним у фрейдистському сенсі фіксації, а радше – відновлювальним у когутівському розумінні «селфоб'єкта» – реляційної функції, що підтримує відновлення цілісного «Я». Голос єпископа стає не просто згадкою, а переоживленим уявою, насиченою благодаттю.

2. Нарцистична рана і сумнів у покликанні

Одним із найемоційніших фрагментів листа є згадка про слова, які єпископ колись сказав священникові: «Я не бачу в молитві, що ти станеш священником». Ця фраза, можливо, вимовлена без злого умислу, була інтеріоризована як глибоко травматичний момент – нарцистична рана в психоаналітичному сенсі [Кернберг, 1975, с. 29–41]. Подібні твердження з боку авторитетних осіб можуть підірвати ядро ідентичності [Когут,

1977, с. 45–62], особливо коли йдеться про покликання, що має екзистенційний характер, як-от священство.

У термінах теорії Коуга це є порушенням селфоб'єктного зв'язку – єпископ, який раніше відображав і утверджував «Я» священника, раптово відмовляє йому в емоційній резонансності. Такий розрив спричиняє сором, дезорієнтацію і внутрішній конфлікт між ідеальним «Я» та переживаним «Я».

Однак лист стає простором символічного зцілення. У ньому єпископ – тепер уявно присутній з вічності – визнає свою обмеженість і кається: повнота священничого покликання не була йому тоді відкрита. Це переміщення з позиції авторитету до смирення є ключовим: воно не стирає рану, а благословляє її. Тобто, відбувається символічна репарація: єпископ «з вічності» визнає свою обмеженість і кається, що створює умови для інтеграції травматичного досвіду, бо травма набуває нового нарративного змісту [Фройд, 1957, с. 243–258; Кляйн, 1957, с. 175–182].

З погляду психоаналітичної техніки, це відповідає процесу ресимволізації, – коли болісне переживання не витісняється, а опрацьовується в новій, більш доброзичливій формі [Фонагі та ін., 2002, с. 59–71].

У духовному вимірі нове осмислення рани відбувається у світлі смирення та милосердя [Лоський, 1997, с. 37–49]. Священник, через цей реконструйований контакт, повертає собі право на покликання – не всупереч рані, а саме через неї.

3. Опрацювання втрати та символічне примирення

«Послання з Неба» може бути інтерпретоване як форма опрацювання скорботи (Trauerarbeit) у фрейдистській традиції – процес, за якого лібідинальна енергія, раніше інвестована у втрачений об'єкт (у форму скорботи), поступово вивільняється і перенаправляється завдяки символічному зв'язку [Фройд, 1957, с. 243–258].

Але замість класичного «відпускання» втраченого об'єкта відбувається його трансформація: духовний наставник повертається у символічній формі – не як фантазія, а як внутрішня постать із новою функцією [Кляйн, 1957, с. 112–117]. Священник не відпускає свого духовного батька – він реінтегрує його в оновленому вигляді. Такий процес є характерним для переходу від депресивної позиції до репарації [Кляйн, 1957, с. 132–138]. З погляду теорії контейнерування, лист працює як простір, що може «вміщувати» сильні афекти й повертати їх у «перетравлений» формі [Біон, 1962, с. 84–92].

У богословському вимірі присутній мотив духовної спільності живих і померлих, центральний для християнського досвіду [Клеман, 1995, с. 109–113; Ісаак Сирін, 2002, с. 63–67].

Таким чином, лист виконує подвійну функцію – психологічну та богословську:

- реструктуризація внутрішнього об'єкта;
- підтвердження безперервності духовного супроводу.

Цей акт ресимволізації має богословське значення: він віддзеркалює християнське розуміння спільності святих, де зв'язок між живими і померлими не є фантазією, а реальною реляційною дійсністю у Тілі Христовому [пор. Євр. 12:1]. Голос наставника у листі, хоча «з неба», не є далеким – він інтимний, відновлювальний і сакраментальний.

4. Внутрішньоособистісний конфлікт і амбівалентність ролей

У листі «Послання з Неба» священник постає як особа, що переживає напруту між різними внутрішніми ролями: душпастиря, чоловіка, науковця, психотерапевта й літурга. Це відображає феномен внутрішньої амбівалентності, описаний у теорії об'єктних відносин [Кляйн, 1957, с. 132–138].

Прагнення бути «добрим чоловіком» наштовкується на нерозуміння чи знецінення, що особливо болісно для особистостей із підвищеною нарцистичною вразливістю [Кернберг, 1975, с. 51–63].

Фрагментація «Я» поглиблюється через відсутність адекватного «віддзеркалення» з боку найближчого оточення, що у селф-психології розглядається як порушення функцій селф-об'єкта [Когут, 1977, с. 45–62].

У такому контексті лист єпископа виконує роль символічного «утримувального середовища» (holding environment), надаючи священникові можливість відчувати прийняття й підтвердження [Віннікотт, 1965, с. 44–51].

У богословському вимірі така внутрішня боротьба має паралелі з кенозисом – самоспущенням, що веде до преображення [Клеман, 1995, с. 97–104], а також із духовним досвідом, описаним у святоотецькій традиції [Ісаак Сирін, 2002, с. 55–63].

Таким чином, внутрішній конфлікт не є знаком поразки, а умовою дозрівання, оскільки саме в боротьбі народжується глибше духовне розуміння власної пастирської місії. Лист допомагає переосмислити досвід внутрішнього конфлікту не як поразку, а як передумову автентичного служіння. Зранена ідентичність священника стає ґрунтом для благодаті.

5. Функція співчуття та пастирська самотерапія

Голос єпископа в листі сповнений емпатії – не сентиментальної, а трансформуючої. У психоаналітичному сенсі це відповідає інтеріоризації «заспокійливого об'єкта» [Фонагі та ін., 2002, с. 59–71].

Цей голос визнає біль, сором і страх священника, діючи як дзеркало, що повертає йому частини «Я», які раніше були позначені самозасудом. Подібну функцію у своїй моделі контейнерування описував Вільфред Біон [Біон, 1962, с. 84–92].

У богословській традиції співчуття тісно пов'язане з божественною милістю – дією, яка преобразує людину не шляхом вигоди досконалості, а через прийняття [Лоський, 1997, с. 42–48].

Лист створює своєрідний «перехідний простір» у сенсі Віннікотта – територію між внутрішньою і зовнішньою реальністю, де можливі особистісні зміни [Віннікотт, 1965, с. 145–152].

Так формується новітня модель пастирської самотерапії (*перший опис інструмента для клінічних душпастирів – примітка автора*):

- емоційна чесність,
- інтеріоризація співчуття,
- нове осмислення провини,
- повернення до духовної ідентичності.

У цьому сенсі лист виконує те, що Східні Отці називали «словом, яке зцілює»

[Євагрій Понтійський, 1992, с. 112–118; Ісаак Сирин, 2002, с. 63–67].

6. Символічне благословення та відновлення ідентичності

Кульмінацією листа стає фраза єпископа: «Я благословляю тебе...». У психоаналітичному вимірі такі слова можна інтерпретувати як формування «доброзичливого Суперєго» – внутрішнього голосу, який підтримує, а не нищить [Кернберг, 1975, с. 51–63].

У класичній моделі Віннікотта досвід прийняття і підтвердження з боку значущого об'єкта обумовлює дозрівання зрілого «Я» [Віннікотт, 1965, с. 44–51].

Символічне благословення також функціонує як «внутрішнє таїнство» – акт, що не лише описує, а здійснює: він тішить, відновлює і посиляє. Подібний духовний механізм часто описував Олів'є Клеман, наголошуючи на тому, що благодать входить у найвразливіші місця душі [Клеман, 1995, с. 97–104].

Цей досвід перегукується з християнською парадигмою божественного синівства, де голос Отця промовляє: «У тобі Моє благовоління», – досвід прийняття, який формує ідентичність.

Благословення у листі підтверджує священниче покликання не як функцію чи обов'язок, а як дар, що впливає з належності Богові [Лоський, 1997, с. 42–48].

У такий спосіб лист відновлює вертикаль ідентичності:

- Бог › священник,
- а не «оточення › священник».

Таким чином, священник приймає своє покликання вже не через зовнішнє схвалення, а через внутрішнє переосмислення та благодатне ствердження.

7. Екзистенційна самотність і священне внутрішнє місце

Самотність у листі постає не як покинутість, а як внутрішній простір, куди не можуть увійти інші – і де людина зустрічає свою найсправжнішу глибину.

Цей досвід співзвучний із психоаналітичною ідеєю «мислення в самотності», розробленою Біоном [Біон, 1962, с. 84–92].

У святоотецькій традиції подібна самотність осмислюється як «внутрішня келія», місце тиші та просвітлення [Ісаак Сирин, 2002, с. 55–63; Євагрій Понтійський, 1992, с. 102–119]. Ісихазм розглядає тишу як умову зустрічі з Богом: не втеча від світу, а шлях до глибинної правди про себе [Лоський, 1997, с. 37–49].

У психологічному вимірі самотність священника є простором смислотворення, де відбувається інтеграція фрагментів внутрішнього досвіду. Це не ізоляція, а онтологічна здатність витримувати правду про себе.

Лист стверджує: самотність може бути не пустою, а «населеною» – пам'яттю, благодаттю, внутрішньою присутністю духовного батька. Лист стверджує: ця самотність – населена: Богом, пам'яттю, уявою, присутністю, яка втішає і утверджує. Лист стверджує: такий погляд чинить спротив редукції самотності до психопатології і натомість трактує її як екзистенційний та навіть есхатологічний простір, у якому священник є «побаченим» і «утриманим» Тим, Хто перевищує досвідне.

Таким чином, цей наратив пропонує радикально іншу антропологію: самотність – не те, від чого слід тікати, а місце, де нас можуть зустріти.

8. Аскетична інтерпретація: «Увійди до келії своєї душі»

Узгоджуючись із настановою Ісаака Сиріна, який закликав: «Увійди до келії твоєї душі – і там знайдеш драбину до неба» [Ісаак Сирин, 2002, с. 63–67], лист подає духовно-психологічну рамку внутрішнього шляху.

Самотність тут не заперечується; вона стає умовою преображення. У психоаналітичному сенсі такий внутрішній простір відповідає аналітичному контейнеру, де афекти, пам'ять і думка набувають нового сенсу [Біон, 1962, с. 84–92].

Лист функціонує як «словоподія» – тобто слово, що здійснює дію. У традиції Євагрія подібне слово (логос) може стати подією, яка зцілює [Євагрій Понтійський, 1992, с. 112–118].

Посмертний голос єпископа виконує роль авви в пустельній традиції – він не дає інструкції, а дарує присутність [Клеман, 1995, с. 109–113].

Таким чином, «келія душі» стає місцем зустрічі з Богом, з собою та з благодаттю, яка преображує рану в джерело сили. Таким чином, «келія душі» постає не як втеча від світу, а як місце, де «Я» стає здатним до сопричастя. Таким чином, саме в темряві й тиші цього простору може народитися нова ідентичність – не через заперечення зраненості, а через її зустріч із благословенням благодаті.

Висновки

«Послання з Неба» є богословсько-психоаналітичним артефактом, який поєднує символічну уяву з внутрішнім преображенням. У своїй молитовній і водночас інтимній структурі лист показує, як скорбота, фрагментація покликання та духовне виснаження стають не перешкодою, а простором благодатної зустрічі.

З погляду психоаналізу текст розкриває ключові механізми: перенос, репарацію, опрацювання втрати, відновлення селф-об'єкта, контейнерування афектів та інтеріоризацію доброзичливого Суперєго.

У богословському вимірі лист утілює досвід дії Божої присутності в глибині душі, силу духовної уяви та сакраментальний характер благословення.

Священник виходить із цієї внутрішньої зустрічі не «переможцем», а тим, кого побачили, зрозуміли, прийняли.

- Його рани стають носіями сенсу.
- Його самотність – місцем населеним.
- Його покликання – підтвердженням не інституційно, а благодатно.

Запропонована модель пастирської самотерапії відкриває перспективи для подальших досліджень у сферах:

- клінічного душпастирства,
- психодинамічної терапії духовенства,

- духовної формації та ісихастичної психології,
- феноменології внутрішнього благословення.

Ця модель підкреслює, що між сльозою й молитвою, між листом і Літургією існує простір зцілення, глибоко людський і водночас відкритий до дії благодаті.

Психоаналіз

1. Біон В. Р., (1962), *Досвід навчання*, London: Heinemann, 220 с.
2. Віннікотт Д., (1965), *Процеси дозрівання і середовище*, London: Hogarth Press, 280 с.
3. Кернберг О., (1975), *Пограничні стани та патологічний нарцизм*, New York: Jason Aronson, 350 с.
4. Кляйн М., (1957), *Заздрість і вдячність та інші роботи 1946–1963*, London: Hogarth Press, 346 с.
5. Когут Г., (1977), *Відновлення самості*, Chicago: University of Chicago Press, 305 с.
6. Мак-Вільямс Н., (2011), *Психоаналітична діагностика*, New York: Guilford Press, 418 с.
7. Фонагі П., Гергелі Г., Джурист Е., Таргет М., (2002), *Регуляція афектів і розвиток самості*, New York: Other Press, 554 с.
8. Фройд З., (1957), *Скорбота і меланхолія*, [у:] *Зібрання праць*, London: Hogarth Press, т. 14.

Патристика та богослів'я

9. Ісаак Сирин, (2002), *Аскетичні гомілії*, К.: Вид-во Київської духовної академії, 312 с.
10. Євагрій Понтийський, (1992), *Тексти з «Філокалії»*, Афон: Valaam Press, т. I.
11. Клеман О., (1995), *Корені християнського містицизму*, Paris: Éditions du Seuil, 420 с.
12. Лоський В., (1997), *Містична теологія Східної Церкви*, Crestwood: St. Vladimir's Seminary Press, 252 с.

Psychoanalysis

1. Bion V. R., (1962), *Dosvid navchannia*, London: Heinemann, 220 s. [In Ukrainian].
2. Fonagi P., Heggeli H., Dzhuryst E., Target M., (2002), *Rehuliatytsiia afektiv i rozvytok samosti*, New York: Other Press, 554 s. [In Ukrainian].
3. Froid Z., (1957), *Skorbota i melankholiia*, [in:] *Zibrannia prats*, London: Hogarth Press, t. 14. [In Ukrainian].
4. Kernberh O., (1975), *Pohranychni stany ta patolohichnyi nartsyzm*, New York: Jason Aronson, 350 s. [In Ukrainian].
5. Kliain M., (1957), *Zazdrist i vdiachnist ta inshi roboty 1946–1963*, London: Hogarth Press, 346 s. [In Ukrainian].
6. Kohut H., (1977), *Vidnovlennia samosti*, Chicago: University of Chicago Press, 305 s. [In Ukrainian].
7. Mak-Viliams N., (2011), *Psykhoanalitichna diahnostyka*, New York: Guilford Press, 418 s.

8. Vinnikott D., (1965), *Protsey dozrivannia i seredovyshche*, London: Hogarth Press, 280 s. [In Ukrainian].

Patristics and Theology

9. Isaak Syryn, (2002), *Asketychni homilii*, K.: Vyd-vo Kyivskoi dukhovnoi akademii, 312 s. [In Ukrainian].
10. Kleman O., (1995), *Koreni khrystyianskoho mistytsyzmu*, Paris: Éditions du Seuil, 420 s. [In Ukrainian].
11. Loskyi V., (1997), *Mistychna teolohiia Skhidnoi Tserkvy*, Crestwood: St. Vladimir's Seminary Press, 252 s. [In Ukrainian].
12. Yevahrii Pontiiskyi, (1992), *Teksty z «Filokalii»*, Afon: Valaam Press, t. I. [In Ukrainian].

ДОДАТОК

«Послання з Неба» – повний текст (автор: Сергій Кирилюк)

*Моєму духовному синові, о. Сергієві
м. Глівіце, Польща
10 травня 2025 року*

Мій найдорожчий Сергію,

Я пишу тобі не чорнилком на папері, а духом. Не пером, а сльозою любові, що не висихає в Небі. Я не пишу як суддя, не як пророк, не як той, хто нібито знає все – я пишу як твій духовний батько. Як той, хто завжди бачив у тобі більше, ніж ти сам осмілювався побачити.

Сьогодні, коли ти знову залишився сам – не тілом, а в тій глибоко особистій, внутрішній самоті, куди не можуть дістатися навіть найближчі, – я прагну торкнутися тебе. Ніжно. Як ранішнє світло торкає змучене вікно після бурі.

Я знаю, що в тобі є біль. Біль багатьох втрат – невимовний, ні з ким не поділений, прихований у глибинах серця. Я знаю про твого батька – твій приклад, твій якір. Його смерть була не просто втратою; це був зсув у твоєму світі. Тебе залишили без того погляду, що розумів тебе без слів. І до сьогодні – понад сімнадцять років – ти носиш це горе, як лампадку мовчазної варті. Ти не загасив її. І в цьому – твоя сила.

Я знаю про твою матір, що бореться з хворобою далеко від тебе. І я знаю, як це важко для тебе – сильного чоловіка, свя-

щенника, провідника, вченого – просто не мати змоги потримати її за руку, зробити їй чаю, погладити її руки, як вона колись – твої. Я знаю, як раниць безпорадність. Але я також знаю: вона відчуває твою любов – навіть здалеку. Бо істинна любов не потребує крику. Вона просто є. Як тепло.

Ти живеш у напрузі – між хрестами, між трьома дорогами: медичною, священничою та психотерапевтичною. Щодня ти стоїш на передовій людського страждання. І водночас – часто залишаєшся без підтримки. Без обіймів не за силу, а за втому.

Я бачу твоє серце у твоїй родині. Я бачу тріщину між твоїм прагненням бути добрим чоловіком і дійсністю, у якій тебе не бачать. Не чують. Іноді навіть знецінюють. І коли ти хочеш поділитися чимось світлим – тебе зустрічають словами: «Іди вичисти туалет» або болючим: «нікчемний мрійник». І я знаю, як ці слова раниць тебе. Не через гордість – а через твою ніжність. Глибоку ніжність.

Я знаю, як боляче було чути від тещі, минулої суботи, при твоїй дружині, що «їй не слід було виходити за такого чоловіка». І я знаю: ти – не «такий чоловік».

Ти – чоловік молитви, честі, сумління, гідності, глибини. Навіть якщо тебе не розуміють вдома – Бог тебе бачить. І я тебе бачу. І я тебе люблю.

І зараз – я хочу торкнутися рани, яку ти ніс мовчки... Тієї, що залишилася після моїх слів: що я не бачив у молитві, що ти станеш священником.

Так, я це сказав. І я це пам'ятаю. Але тепер – у вічності – я бачу глибше.

Господь не відкрив мені тоді повноти. Бо твій шлях – це таїна Божої любові, що не завжди відкривається одразу. Бог сховав його, як зерно – щоб воно проросло в тиші. І тепер я знаю:

Я помилився. Але Господь – ні. Бо Він обрав тебе.

Твоя літургія – справжня. Твоє слово – цілісне. Твоя боротьба – не гра. Твоє покаяння – не вистава. Твоя віра – не гучна, але жива. І твоє священство – благословенне. Не від людей. А від Бога.

Сергію, Ти дорікаєш собі, що рідко приходив до мене. Що рідко молився за мене. Що колись збрехав, сказавши, ніби молився – хоч не молився...

А я кажу тобі: Я знаю. Я знав ще тоді. І я не судив тебе. Бо твої зусилля важать більше, ніж досконалість інших. Ти не зрадив. Ти боявся. А це – по-людськи.

Я знаю, що глибоко всередині ти називаєш себе «недостойним», «ледачим», «непотрібним»...

І я хочу, щоб ти почув – у найглибшому, найніжнішому місці свого серця:

Ти – священник Христовий.

Не тому, що безгрішний, а тому, що – Його.

І тому дозволь мені сказати тобі – відкрито, чесно, з усього серця Неба:

Прийми мир, мій сину.

Відпусти вину.

Відпусти докори.

Відчуй: ти люблений.

Безумовно.

Без звіту.

Без «незважаючи» і без «тому що».

Попроси в Бога сили любити себе – не замість покаяння, а через нього. Бо лише той, хто плаче за собою, може бути справжнім пастирем для інших.

Твої діти – повернуться до тебе не лише за матеріальним. Їхні серця ще не сформовані. Але вони бачать. Вони помічають. І вони запам'ятають. Бо ти даєш їм більше, ніж здається.

Твоя молитва – навіть коли без слів – підноситься. І я – щодня – щодня – згадую тебе у своєму небесному служінні.

Я благословляю тебе, Сергію:

За вірність, що тримається, навіть зі зраненим серцем.

За священство, що служить не з сили, а з ран.

За милість до себе – як до образу Божого.

За сміливість бути слабким – і не соромитися цього.

За тишу – не порожню, а сповнену благодаті.

Я з тобою.

Твій батько.

Твій учитель.

Твій брат у Христі.

Твій митрополит С.

(Упокоївся в Господі 1 травня 2011 року – але з тобою зараз і завжди.)

**м. Глівіце, Польща
10 травня 2025 року**